

**TRADÍCIA UCTIEVANIA SVÄTÉHO LUKÁŠA NA DETAŠOVANOM PRACOVISKU
BLAHOŠLAVENÉHO LADISLAVA BATTHYÁNY – STRATTMANN VYSOKEJ ŠKOLY
ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE
SV. ALŽBETY V DUNAJSKEJ STREDE**

**THE TRADITION OF RESPECT AT ST. ELISABETH UNIVERSITY OF HEALTH CARE
AND SOCIAL WORK- BLESSED BATTHYÁNY-STRATTMANN LADISLAUS
DETACHED DEPARTMENT DUNAJSKÁ STREDA**

MÁRIA CZELLÁRIKOVÁ

ABSTRAKT

Svätý Lukáš evanjelista je patrónom nemocníc, lekárov, ošetrovateľov chorých a kúpeľov. Pamätný deň svätého Lukáša je 18. október v každom kalendárnom roku. Detašovanom pracovisku Blahoslaveného Ladislava Batthyány – Strattmann – Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Dunajskej Strede vytvorila tradíciu uctievania tohto pamätného dňa a tým zveľaďuje svoju výchovno-pedagogickú činnosť.

Kľúčové slová

Svätý Lukáš, evanjelista, lekár

ABSTRACT

Saint Lucas is one of the patron saints of doctors, nurses, hospitals and spas. His commemoration day is 18th October every year. The Blessed Batthyány-Strattmann Ladislaus, Detached Department of St. Elisabeth University of Health Care and Social Work in Dunajská Streda as a tradition commemorates this day, which is included in the educational and pedagogical programme.

Keywords

Saint Lucas, evangelist, doctor

Úvod

18. október je pamätný deň svätého Lukáša patróna lekárov, nemocníc, ošetrovateľov a kúpeľov.

Vyvrcholením uctievanie je už opakované usporiadanie slávnostnej liturgie 18. októbra v roku – v pamätný Deň svätého Lukáša-evanjelistu – ktorý ako lekár v Ježišovi Kristovi objavil liečiteľa ľudstva.

1. Svätý Lukáš evanjelista

V evanjeliu s osobitnou úctou píše o Panne Márii ako dôveryhodný znalec Matky Ježiša Krista. V apoštolských skutkoch sa stretávame s takými časťami, na základe ktorých sa usudzuje, že Svätý Lukáš vyrastal v Antiochii v pohanskej gréckej rodine. Z jeho opisov vyplýva, že bol oboznámený s kresťanmi žijúcimi v Antiochii.

Kresťanská tradícia ho uznáva ako autora dvoch novozákonných kníh: Evanjelia a Skutkov apoštolov, napriek tomu o jeho osobe sa vie málo.

Bol ozajstný evanjelista, ktorý nepísal o sebe, ale chcel hovoriť o Spasiteľovi sveta, aby každá Boha uctievaná osoba sa dozvedela, že aká skutočná pravda je učenie, ktoré Cirkev hlása. Jedine v závere listu svätého Pavla Kolosanom sa dozvedáme o pôvodnom povolaní Lukáša, kde svätý Pavol píše: Pozdravuje vás milovaný lekár Lukáš aj Démas. (Kol. 4, 14) Všetko poukazuje nato, že mladík Lukáš sa zoznámil s evanjeliom ako učeník Barnabáša a Pavla.

Z Lukášovho povolania lekára vyplývala jeho presnosť a dôveryhodnosť, ktoré pod vedením Ducha Svätého ho viedli k tomu, aby pravdivo opísal to, čo o Kristovi počul z ústneho podania.

Je pravdepodobné, že sa stretol aj s Pannou Máriou – matkou Ježiša Krista, taktiež aj s učeníkmi, uzdravenými chorými, so slepými a pravdepodobne sa stretol aj s Lazárom (bratom Márie a Marty, ktorých Kristus pravidelne navštevoval ako svojich priateľov). Lukáš popísal mnoho udalostí a detaily, ktoré sa v iných evanjeliách nenachádzajú, ako Anjelské pozdravenie, Návšteva Márie u Alžbety, detstvo Ježiša, Milosrdný samaritán, bohatý človek a Lazár, modlitba farizeja a mýtnika, potenie krvou, návrat márnotravného syna. Tieto vzácne popisy potvrdzujú obdivuhodné duševné schopnosti svätého Lukáša.

Veľký vplyv na pohanského Lukáša malo poznanie, že podľa predpovedí prorokov zákon je zo Siona a z Jeruzalema vyžaruje spása na celý svet.

V Simeonovom chválospeve, ktorý z evanjelistov zaznamenal len Lukáš, sa objavuje myšlienka univerzálnosti: „Teraz prepustiš, Pane, svojho služobníka v pokoji podľa svojho slova, lebo moje oči uvideli tvoju spásu, ktorú si pripravil pred tvárou všetkých národov: svetlo na osvietenie pohanov a slávu Izraela, tvojho ľudu.“ (Lk 2, 28-32)

Keď sa apoštoli Pavol a Barnabáš vrátili do Antiochie zo svojej prvej misijnej cesty, podstata ich správy bola v tom, že Boh cez ich učenie otvoril bránu viery aj pre pohanov. Z tejto správy však neskôr vznikla medzi nimi veľká dišputa - polemika, že pohania ktorí chcú byť kresťania, musia najskôr prijať obriezku podľa Mojžišovho zákona, a prejsť “starozákonnou školou”, a až potom sa môžu stať kresťanmi. Rozhodnutie v tejto otázke priniesol až koncil v Jeruzaleme, ktorý oslobodil pohanov od Mojžišovho zákona a povinnosti obriezky. Opis tejto živej polemiky je uvedený v Skutkoch apoštolov v celej pätnástej kapitole. (Sk. 15).

Podľa Skutkov apoštolov Lukáš bol spolupracovníkom svätého Pavla na jeho misijných cestách, čo potvrdzuje Pavol vo svojom druhom liste Timotejovi, že ho Lukáš odprevádzal až do Ríma, kde bol pri ňom aj vo väzení.

Podľa tradície evanjelista Lukáš po mučeníckej smrti svätého Pavla zostal v Acháji, južnom Grécku, kde pôsobil ako biskup, a pravdepodobne v meste Patara aj on podstúpil mučenícku smrť.

V roku 357 nášho letopočtu jeho telesné pozostatky preniesli do Konštantinopolu (dnes Istanbul, grécky Konstantinoupoli, latinsky Constantinopolis, turecky Konstantinije a Istanbul, v slovanských jazykoch Carigrad).

Podľa tradície Lukáš namaloval obraz Panny Márie, ktorý sa dnes nachádza v bočnej kaplnke v Bazilike Santa Maria Maggiore – Panny Márie Veľkej v Ríme. Práve on najviac a najkrajšie hovorí o Panne Márii. Hovorí sa, že aj keď nie štetcom, ale slovami namaloval obraz o nebeskej Matke.

V šiestom storočí v Ríme vypukol mor, ktorý neustupoval. Pápež Svätý Gregor Veľký na prosby ľudu v procesii niesol predmetný obraz ulicami Ríma a modlitbami vyprosili, že nebezpečenstvo moru ustúpilo.

Lukáš sa stretával s Pannou Máriou, aby jej kládol veľa otázok o Spasiteľovi, pretože vedel, že práve od nej dostane odpovede, lebo bolo známe, že Panna Mária si vo svojom srdci uchovávala všetko, čo ako Matka prežívala so svojím Synom.

Lukáš takto mohol napísať kvetnaté evanjelium, na začiatku ktorého podrobne opisuje Ježišovo detstvo, Máriin Magnificat, Zachariášov chválospev – Benedictus. Svätý Lukáš – lekár sa so zvláštnym súcitom obracal ku chorým a trpiacim.

Ako evanjelista si všimol, že Spasiteľ je aj sám lekár, ba on je “Lekár”, ktorý prináša uzdravenie celému ľudstvu naplnením svojho vykupiteľského diela.

Syna človeka vo svojom evanjeliu predstavuje ako liečiteľa chorých, ako Milosrdenstvo odpúšťajúce hriechy, ktorý medzi ľuďmi rozširuje Božiu lásku a hlása evanjelium milosrdenstva.

Podľa legendy Aurea aj samotné Lukášovo evanjelium lieči, a to tromi spôsobmi: hojí rany tak, že ohlasuje spásu zlomených srdcom, posilňuje tým, že ohlasuje radostnú zvesť a napokon ochráni pred novým nakazením tým, že ohlasuje božie zákony a evanjeliové rady.

Svätého Lukáša za svojho patróna považujú medzi inými aj lekári, nemocnice a kúpele, zlatníci, maliari, maliari smaltu, maliari skla, kamenorezbári, sochári, notári. Podľa jeho mena sú pomenované nemocnice a liečebné kúpele po celom svete.

Autor tejto prednášky je aj autorom pomenovania nemocnice v Galante a vytvorenia jej erb. Svätého Lukáša často zobrazovali počas písania alebo maľovania. Jeho symbolom je okřídlený býk, pretože toto zviera sa v chráme používalo ako Bohu najväčšia obeta. Taktiež, keď bola Archa zmluvy prinesená do Jeruzalema, každých šesť rokov bol obetovaný býk a vykŕmené teľa ako symbol hojnosti.

Svätý Lukáš začína svoje evanjelium anjelovým oznámením o narodení Jána Krstiteľa jeho otcovi kňazovi Zachariášovi, ktorý v tom čase slúžil v chráme (Lk 1). Tento symbol býka sa vzťahuje aj na podobenstvo o márnotratom synovi, keď otec nechá zabiť vykŕmené teľa, nielen na oslavu návratu syna, ale aj ako obraz radosti, ktorú prežívame pri zmierení skrze nášho najsvätejšieho Spasiteľa, ktorý sa ako kňaz ponúka sám v obetovaní, aby nám boli odpustené naše hriechy.

Preto nám okřídlený býk pripomína kňazskú povahu nášho Pána a jeho obeť za naše vykúpenie.

2. Tradícia uctievania Svätého Lukáša na Detašovanom pracovisku Blahoslaveného Ladislava Batthyány – Strattmann – vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Dunajskej Strede.

Od svojho vzniku na detašovanom pracovisku je zabezpečená výchova poslucháčov aj v smere sociálnej, dobročinnnej, nezištnej, dobrovoľníckej činnosti v kresťanskom význame. Pracovisko je pomenované po lekárovi Blahoslavenom Ladislavovi Batthyány Strattmannovi.

Erb školy pozostáva zo zeleného štítu, otvorenej knihy, Asklepiovej palice obtočenej hadom a oka znázorňujúce všade prítomnosť Najsvätejšej Trojice, všetko je obopnuté

vavrínovým vencom, z ktorého vykvitajú štyri ruže. Motto patróna nášho detašovaného pracoviska FIDELITATE ET CARITATE – VERNOSTŤOU A LÁSKOU hovorí za všetko.

22. január je pamätný deň Blahoslaveného Ladislava Batthyány Strattmanna. V tento deň detašované pracovisko organizuje slávnostné odborné konferencie, semináre a rozhovory s lekármi z domova i zo zahraničia. Pred vedeckým rokovaním sa slávi maďarsko-slovensko-latinská svätá omša a tento deň sa ukončuje modlitbou pred relikviárom Blahoslaveného Ladislava Batthyány Strattmanna.

Citujem reč zakladateľa detašovaného pracoviska profesora Dr. György Herdicsa, ktorý povedal: *“Dnes tu spomíname na Blahoslaveného Ladislava Batthyány Strattmanna, lekára chudobných. On mnohonásobne získal šľachtický titul a predsa najväčším šľachticom sa stal vo svojej duši, keď z mnohopočetných možností si vybral umenie liečiteľstva preto, aby pomohol na zotavenie tým, ktorých choroby druhých nechali ľahostajnými. Stal sa nezištným rytierom lásky a jeho ozdobný plášť rytierstva ho zakrýval aj vtedy, keď okolo seba ako človek videl upadať svet.”*

Z veľkého množstva odbornej činnosti školy zdôrazňujem konferenciu 27. marca 2018 ako spomienkovú vedeckú akadémiu pracoviska s medzinárodnou účasťou. Jeden z vtedajších účastníkov konferencie Dr. Csókay András svetoznámy neurochirurg z Maďarska hovoril o Božej pomoci vo svojej odbornej činnosti. Citujem: *“Ja liečim, Boh uzdravuje.”* Menovaný v roku 2019 bol jedným z medzinárodného lekárskeho tímu, ktorý vykonal celosvetovo známu operáciu oddelenia siamských dvojčiat v Bangladéši. Vyzval kresťanov sveta na modlitby za úspešnú operáciu.

Školský rok detašovaného pracoviska sa začína svätou omšou, Veni Sanctae a ukončuje sa taktiež svätou omšou a slávnostným Te Deum.

19. mája 2015 bola usporiadaná konferencia v Hokovciach s témami: Sociálna práca je ľudská služba, Úloha cirkvi vo vývoji sociálnej práce, Sociálna citlivosť významných historických osobností.

V roku 2015 bola významná konferencia s názvom: Vysokoškolská výchova v duchu motta detašovaného pracoviska Vernosťou a láskou.

Od 5. apríla v roku 2017 škola usporadúva týždeň pomoci druhým. Počas tohto týždňa poslucháči navštevujú mnohé domovy seniorov a sociálnych služieb, bolo opakované živé vysielanie v regionálnom rozhlase Mária o úlohe ošetrovania starých a osamelých ľudí.

Dňa 24.1.2017 detašované pracovisko poskytlo finančnú pomoc rodine na liečbu chorého dieťaťa v obci Vojka, v okrese Dunajská Streda.

Dňa 26.5.2017 bola konferencia študentov detašovaného pracoviska s odborníkmi na tému dobrovoľníctva.

Pravidelné sú besedy poslucháčov v presne určených termínoch v Spoločenskej miestnosti Vysokej školy v Dunajskej Strede. V tejto miestnosti na stenách je obľúbená pieseň nebohého kňaza Antona Srholca pre radosť a povzbudenie študentov i pedagógov vysokej školy. Z mnohých pamätných stretnutí uvádzam tieto s témami: “Boh prichádza v ústrety človeku”, “Človek je vnímavý pre vzťah s Bohom” a “Pomoc blížnym – dobrovoľníctvo” ako aj téma “Samaritáni nezištne pomáhali odkázaným” a “Podstata charity je nezištnosť”.

Študenti a pedagógovia vysokej školy udržiavajú priateľský vzťah s obyvateľmi Domova sociálnych služieb pre deti a dospelých Kampino Bratislava. V rámci toho 30. januára 2018 boli títo obyvatelia účastníkmi fašiangového plesu, ktorý pravidelne usporadúva vysoká škola v Dunajskej Strede.

Dňa 7. februára 2018 študenti a pedagógovia detašovaného pracoviska navštívili charitný dom POMOC BLÍŽNYM v Podunajských Biskupiciach, ktorý založil kňaz Anton Srholec.

Dňa 8. apríla 2018 poslucháči a pedagógovia detašovaného pracoviska navštívili Centrum autistických detí a mládeže v Dunajskej Strede pri príležitosti Dňa autistov.

Dňa 17.júla 2018 bola odborná akadémia s názvom bohatstvo v službách chudoby Svätá Alžbeta Uhorská – Durínska.

Dňa 19. júla 2018 Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky udelilo uznanie za tímovú lekársku prácu v zahraničí profesorovi Dr. Vladimírovi Krčmérymu, rektorovi Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce Svätej Alžbety v Bratislave. Pri tejto príležitosti študenti usporiadali besedu o jeho práci vo východnej Afrike, v Kambodži, na Haiti, v Iraku, v utečeneckých táboroch Európy a v Sýrii.

20. októbra 2018 bola odborná konferencia pracoviska na tému: Aktuálne sociálne problémy spoločnosti.

V pamätný deň chorých 11. februára študenti a pedagógovia navštevujú domovy sociálnych služieb. Mottom týchto stretnutí je: “Pomáhajúca láska nás činí šťastnými. Najkrajšie v nej je, že sa okamžite navráti a vieme pomôcť druhým”. (Dr. Gy. Herdics: Lelki vitaminok – Duševné vitamíny).

O dobročinnnej práci poslucháčov a pracovníkov detašovaného pracoviska v Dunajskej Strede neustále prebieha informácia v médiách ako noviny Új szó, Žitný ostrov, regionálny rozhlas Rádio Mária, či sociálne siete.

Detašované pracovisko od roku 2015 vydáva Zborník odborných prác pedagógov a poslucháčov Dies Academicus a štvrťročne medzinárodný časopis Via socialis. Od roku 2014 sú študenti a pedagógovia vysokej školy dobrovoľnými darcami krvi.

Každý rok študenti a pedagógovia školy pripravujú vianočné darčeky pre mnohé domovy sociálnych služieb pre deti i dospelých.

Okrem tejto odborno-praktickej sociálnej činnosti Detašované pracovisko v Dunajskej Strede usporadúva slávenie svätej omše pri príležitosti sviatku Svätého Lukáša v jeho pamätný deň.

Záver

Uctievanie duchovných tradícií vo výchovno-vzdelávacej činnosti je poslaním Detašovaného pracoviska Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety-Blahoslaveného Ladislava Batthyány-Strattmanna v Dunajskej Strede. V práci poukazujem na odkaz patróna lekárov, ošetrovateľov, nemocníc a kúpeľov svätého Lukáša, evanjelistu, lekára, ako aj patróna toho Detašovaného pracoviska Blahoslaveného Ladislava Batthyány-Strattmanna, lekára, ktorých odkaz je na tomto pracovisku v každodennej činnosti príkladom. 18. októbra 2019 v pamätný Deň Svätého Lukáša sa v kostole Všetkých svätých v Dunajskej Strede konala svätá liturgia za účasti pedagógov, študentov školy, lekárov, zdravotníckych pracovníkov regiónu Žitného ostrova a verejnosti, ako aj lekárov z Maďarska. Svätú omšu celebroidal opát-profesor Dr. Herdics György, s oltárnymi spolubratmi ThBc. Józsefom Albánom a Dr. Martinom Klementom. Na záver svätej liturgie všetci účastníci vyjadrili svoje prosby k Všemohúcemu Bohu pod vedením celebrujúcich duchovných.

Uvádzam modlitbu, ktorá v tento pamätný deň odznela na svätej omši:

Bože, život darujúci Otče!

Prosím, daj mi silu, aby vedel dávať tým, ktorí ma potrebujú.

Prosím, daj mi odvahu, aby som každý vedel sa vedel pozrieť do očí trápeniu.

Prosím, daj mi úsmev, ktorý vie rozveseliť chorého a unavené duše.

Prosím, daj mi slzy, ktoré mi očistia moju citlivú dušu.

Prosím, daj mi jemné, uzdravujúce ruky, ktoré sú schopné utíšiť trápenie tela.

Prosím, daj mi šľachetnosť, aby som svojimi slovami vedel zbaviť mojich chorých myšlienok znechutenia.

Prosím, daj mi trpezlivosť, pokoru ku každému človeku, zvlášť k tým, s ktorými je to najťažšie.

Referencie

HERDICS, Gy.: Trojročná príprava na Rok blahoslaveného Ladislava Batthyány Strattmanna. 2018.

Konštantínápoly, Magyar Katolikus Lexikon. In:

<http://lexikon.katolikus.hu/K/Konstantin%C3%A1poly.html>

PRIEVOZNÍK, M.: Svätí evanjelisti a ich symboly. Viete, čo znamenajú? 2018. In:

<http://www.verim.sk/svati-evanjelisti-a-ich-symboly-viete-co-znamenaju/>

DIÓS, I.: A szentek élete: Szent Lukács evangélista. 2018. In:

<https://archiv.katolikus.hu/szentek/1018.html>

Lukács evangélista, In: https://hu.wikipedia.org/wiki/Luk%C3%A1cs_evang%C3%A9lista

Szent Lukács evangélista. In: Magyar Kurír. 2011. In:

<https://www.magyardurir.hu/kultura/szent-lukacs-evangelista-2011>

Sväté písmo, 1995. Trnava : SSV 2002.

Kontaktné údaje

MUDr. Mária Czellariková

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Detašované pracovisko bl. Ladislava Batthyány – Strattmanna

Gaštanový rad 4542/1B

929 01 Dunajská Streda

a

Nemocnica s poliklinikou

Veľkobláhovská 63

929 01 Dunajská Streda

Slovenská republika

czellarikm@gmail.com